

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (sedmo vijeće)

7. svibnja 2020.*

„Žalba – Državne potpore – Regionalne potpore u korist industrije čelika – Odluka kojom se te potpore utvrđuju nespojivima sa zajedničkim tržištem – Pojam ‚državna potpora‘ – Prednost – Kriterij privatnog subjekta – Očita pogreška – Teret dokazivanja – Granice sudskog nadzora”

U predmetu C-148/19 P,

povodom žalbe na temelju članka 56. Statuta Suda Europske unije, podnesene 19. veljače 2019.,

BTB Holding Investments SA, sa sjedištem u Luxembourggu (Luksemburg),

Duferco Participations Holding SA, sa sjedištem u Luxembourggu (Luksemburg),

koje zastupaju J.-F. Bellis, R. Luff, M. Favart i Q. Declève, *avocats*,

žalitelji,

a druge stranke postupka su:

Europska komisija, koju zastupaju V. Bottka i G. Luengo, u svojstvu agenata,

tuženik u prvostupanjskom postupku,

Foreign Strategic Investments Holding (FSIH),

intervenijent u prvostupanjskom postupku,

SUD (sedmo vijeće),

u sastavu: P. G. Xuereb, predsjednik vijeća, A. Arabadjiev (izvjestitelj) i A. Kumin, suci,

nezavisni odvjetnik: G. Pitruzzella,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: francuski

Presudu

- 1 Svojom žalbom BTB Holding Investments SA (u daljnjem tekstu: BTB) i Duferco Participations Holding SA (u daljnjem tekstu: DPH) zahtijevaju ukidanje presude Općeg suda Europske unije od 11. prosinca 2018., BTB Holding Investments i Duferco Participations Holding/Komisija (T-100/17, neobjavljena, u daljnjem tekstu: pobijana presuda, EU:T:2018:900), kojom je Opći sud odbio njihovu tužbu za djelomično poništenje Odluke Komisije (EU) 2016/2041 od 20. siječnja 2016. o državnim potporama SA.33926 2013/C (ex 2013/NN, 2011/CP) koje je Belgija provela u korist grupe Duferco (SL 2016., L 314, str. 22., u daljnjem tekstu: sporna odluka).

Okolnosti spora

- 2 Okolnosti spora Opći sud izložio je u točkama 1. do 21. pobijane presude te ih se za potrebe ovog postupka može sažeti na sljedeći način.
- 3 Grupa Duferco proizvodi i prodaje čelik. Prisutna je u pedesetak zemalja diljem svijeta. Navedena je grupa 2009. svoje djelatnosti u Europi uglavnom usredotočila na Belgiju i Italiju. Ta je grupa također bila aktivna, među ostalim, u Švicarskoj, Luksemburgu i Francuskoj.
- 4 Grupa Duferco 1997. nastanila se u Belgiji te je do 2002. kupila različita postrojenja za proizvodnju čelika. Nakon tog niza stjecanja, navedena grupa imala je tri glavna društva kćeri u Belgiji, odnosno Duferco Clabecq, Duferco La Louvière i Carsid.
- 5 Konsolidacija trgovačkih djelatnosti grupe Duferco provedena je u okviru društva Duferco Industrial Investment (u daljnjem tekstu: DII), čiji je sljednik društvo DPH. Na čelu grupe Duferco je BTB, društvo majka grupe koje je sljednik društva Bolmat Holding Limited (u daljnjem tekstu: Bolmat) kao i društava Ultima Holding Ltd i Ultima Partners Ltd (u daljnjem tekstu zajedno: Ultima), prijašnjih društava majki društva DPH.
- 6 Grupa Duferco 2006. sklopila je strateško partnerstvo s ruskom grupom Novolipetsk (u daljnjem tekstu: grupa NLMK). Tim se partnerstvom željela iskoristiti prisutnost grupe NLMK u uzlaznom dijelu lanca proizvodnje čelika (nabava sirovina i proizvodnja polugotovih proizvoda). Partnerstvo se očitovalo u sudjelovanju društva majke grupe NLMK u jednom od holdinga grupe Duferco, odnosno u društvu Steel Invest & Finance (Luxembourg) SA (u daljnjem tekstu: SIF). Društvo SIF objedinjuje brojnu imovinu grupe Duferco, među kojima i društava Duferco Clabecq, Duferco La Louvière i Carsid. Potkraj 2006. društvu SIF također je pripojen američki dio grupe Duferco, odnosno Duferco US Investment Corp. (u daljnjem tekstu: Duferco US) i njegovo društvo kći Duferco Farrell Corp. (u daljnjem tekstu: Farrell). Između grupa Duferco i NLMK 18. prosinca 2006. odobren je sporazum prema kojem je NLMK stekao 50-postotni udjel u društvu SIF.
- 7 Strateško partnerstvo između grupe Duferco i grupe NLMK okončalo se u ljeto 2011. Obje su grupe međusobno podijelile imovinu društva SIF.
- 8 U studenome 2011. belgijske dnevne novine objavile su niz članaka prema kojima je Valonska regija (Belgija) od 2003. dodjeljivala financijsku potporu grupi Duferco a da o tome nije obavijestila Europsku komisiju. Prema navedenim dnevnim novinama, Valonska regija u ožujku 2003. osnovala je novi financijski holding, Foreign Strategic Investments Holding SA (FSIH), društvo kćer društva Société wallonne de gestion et de participations (Sogepa), radi ulaganja u društva navedene grupe koja imaju sjedišta izvan Belgije, odnosno Europske unije.
- 9 Na temelju tih članaka Komisija je od Kraljevine Belgije dopisom od 29. studenoga 2011. tražila da joj dostavi dodatne informacije o prirodi financijske potpore koju je Valonska regija dodjeljivala grupi Duferco od 2003. do 2011.

- 10 Dopisom od 16. listopada 2013. Komisija je obavijestila Kraljevinu Belgiju o svojoj odluci o pokretanju postupka predviđenog člankom 108. stavkom 2. UFEU-a u pogledu tih mjera financijske potpore. Pozvala je zainteresirane osobe da podnesu svoje primjedbe o predmetnim mjerama.
- 11 Iz svih podataka koje je Kraljevina Belgija dostavila Komisiji proizlazi da je između 2003. i 2011. FSIH u više navrata intervenirao u korist grupe Duferco, u ukupnom iznosu od 517 milijuna eura.
- 12 Jedna od tih intervencija, nazvana „prva mjera” ili „mjera br. 1”, sastojala se od toga da je FSIH udjele u visini od 49,9 % koje je od 2003. držao u društvu Duferco US 2006. prenio u korist društva DII. Do tog je prijenosa udjela došlo u kontekstu pregovora koji su prethodili tomu što je grupa NLMK preko društva SIF stekla udjele u grupi Duferco, pri čemu je grupa NLMK izrazila želju da društvo SIF kontrolira sve dionice društva Duferco US. Stoga, kako bi raskinuo svoje obveze prema društvu Duferco US, FSIH je 14. lipnja 2006. društvu DII odobrio opciju kupnje njegovih dionica u društvu Duferco US, koja je potom prenesena društvu Ultima, a koje će je iskoristiti i izvršiti, u iznosu od 125,85 milijuna američkih dolara (USD) (oko 95 milijuna eura), radi otkupa svih FSIH-ovih udjela u društvu Duferco US.
- 13 Time je grupa Duferco 12. prosinca 2006. postala jedini vlasnik društva Duferco US, samo nekoliko dana prije nego što je službeno sklopljeno njezino strateško partnerstvo s grupom NLMK.
- 14 Druga FSIH-ova intervencija u korist grupe Duferco, nazvana „druga mjera” ili „mjera br. 2”, sastojala se od toga da je FSIH udio od oko 25 % koji je od 2003. držao u DPH-u 2006. prenio u korist društva Bolmat, bivšeg društva majke grupe Duferco, čiji je sljednik društvo BTB. Zbog tog je prijenosa udjela društvo FSIH htjelo raskinuti svoje obveze prema društvu DPH. Tako je društvo FSIH 14. lipnja 2006. prenijelo društvu Bolmat sve svoje udjele u društvu DPH u iznosu od 105,42 milijuna američkih dolara (oko 84 milijuna eura).
- 15 Treća od tih intervencija, nazvana „četvrta mjera” ili „mjera br. 4”, sastojala se, u biti, u skladu s dvama ugovorima koji su potpisani u rujnu i prosincu 2009., od dodjele *in fine* zajma od 100 milijuna eura Ultimi, bivšem društvu majci grupe Duferco, čiji je sljednik društvo BTB. Taj je zajam vraćen u dvama obrocima, prvi od 30 milijuna eura u rujnu 2009., a drugi od 70 milijuna eura u prosincu 2009. Stopa koja se primjenjivala na zajam utvrđena je prema 12-mjesečnoj stopi Euribor, uvećanoj za 75 baznih bodova, tj. u trenutku sklapanja tih ugovora iznosila je 2,052 %. Prema informacijama koje je dostavila Kraljevina Belgija, stvarno primijenjena stopa iznosila je 2,04 % prilikom isplate prvog obroka i 1,99 % prilikom isplate drugoga.
- 16 Uzimajući u obzir kraj strateškog partnerstva između grupe Duferco i grupe NLMK do kojeg je došlo 2011., i kao što su se potonji dogovorili, cijeli je zajam prijevremeno otplaćen 30. lipnja 2011.
- 17 Komisija je 20. siječnja 2016. donijela spornu odluku.
- 18 Što se, najprije, tiče mjere br. 1, Komisija je smatrala da je zbog uvjeta pod kojima je ostvaren prijenos FSIH-ovih udjela u društvu Duferco US društvo DII stavljeno u povoljniji položaj u odnosu na svoje konkurente jer nijedan privatni ulagač ne bi prihvatio prodati svoj udjel u društvu Duferco US pod istim uvjetima i da je ta prednost državna potpora nespojiva s unutarnjim tržištem.
- 19 Komisija je smatrala da je FSIH-ove udjele u društvu Duferco US trebalo procijeniti na 141,09 milijuna američkih dolara, tako da je, zbog prijenosa u iznosu od 125,85 milijuna američkih dolara, iznos potpore u korist društva DII iznosio 15,24 milijuna američkih dolara (otprilike 11,58 milijuna eura).
- 20 Što se, nadalje, tiče mjere br. 2, Komisija je također smatrala da je zbog uvjeta pod kojima je ostvaren prijenos FSIH-ovih udjela u društvu DPH društvo Bolmat stavljeno u povoljniji položaj u odnosu na svoje konkurente jer nijedan privatni ulagač ne bi prihvatio prodati svoj udjel u društvu DPH pod istim uvjetima i da je ta prednost državna potpora nespojiva s unutarnjim tržištem.

- 21 Komisija je smatrala da se FSIH-ove udjele u društvu DPH trebalo procijeniti na barem 131 milijun američkih dolara, tako da je, zbog prijenosa u iznosu od 105,42 milijuna američkih dolara, iznos potpore u korist društva Bolmat iznosio 25,58 milijuna američkih dolara (otprilike 20,36 milijuna eura).
- 22 Konačno, što se tiče mjere br. 4, Komisija je smatrala da je Ultima zbog uvjeta pod kojima joj je FSIH dao zajam od 100 milijuna eura stavljena u povoljniji položaj u odnosu na svoje konkurente jer joj nijedan privatni zajmodavac ne bi pristao dati zajam pod istim uvjetima i da je ta prednost državna potpora nespojiva s unutarnjim tržištem. Prema njezinu mišljenju, stopa koja se primjenjuje na zajam trebala je biti utvrđena prema 12-mjesečnoj stopi Euribor, uvećanoj za 220 baznih bodova, odnosno 3,502 %.
- 23 Budući da je prijevremena otplata zajma dogovorena u lipnju 2011., Komisija je na temelju pojednostavnjene osnovice za izračun diskontiranja procijenila da iznos potpore u korist Ultime za taj zajam tako iznosi oko 2,08 milijuna eura.

Sporna odluka

- 24 Normativni dio sporne odluke glasi kako slijedi:

„Članak 1.

Sljedeće mjere, koje je [Kraljevina] Belgija nezakonito provela kršeći članak 108. stavak 3. [UFEU-a], predstavljaju državne potpore koje su nespojive s unutarnjim tržištem:

(a) prodaja udjela u društvu [Duferco US] u korist društva [DII] za iznos od 11 581 700 [eura];

(b) prodaja udjela u društvu [DPH] u korist društva [Bolmat] za iznos od 20 362 464 [eura];

[...]

(d) zajam u korist društva [Ultima] u iznosu od 2 082 723 [eura] u načelu, ako je kamatna stopa primijenjena na zajam niža od 3,502 %;

[...]

Članak 2.

1. [Kraljevina] Belgija je dužna ostvariti povrat dodijeljenih nespojivih potpora iz članka 1. od izravnih korisnika ili njihovih zakonskih sljednika.

[...]”

Postupak pred Općim sudom i pobijana presuda

- 25 Aktom podnesenim tajništvu Općeg suda 14. veljače 2017. društva BTB i DPH podnijela su tužbu za djelomično poništenje sporne odluke.
- 26 Zahtjevom podnesenim tajništvu Općeg suda 12. lipnja 2017. FSIH je zatražio intervenciju u potporu zahtjevu društava BTB i DPH.

- 27 U potporu navedenoj tužbi društva BTB i DPH istaknula su osam tužbenih razloga. Tri su se od tih tužbenih razloga odnosila na mjeru br. 1, tri na mjeru br. 2, a posljednja dva odnosila su se na mjeru br. 4.
- 28 Što se tiče mjere br. 1, prva su se dva istaknuta tužbena razloga temeljila, u biti, na nepostojanju prednosti vezano uz uvjete pod kojima je FSIH društvu DII prenio svoje udjele u društvu Duferco US. Treći istaknuti tužbeni razlog temeljio se, u biti, na različitim pogreškama počinjenima u određivanju iznosa predmetne potpore.
- 29 Što se tiče mjere br. 2, prva su se dva istaknuta tužbena razloga također temeljila, u biti, na nepostojanju prednosti vezano uz uvjete pod kojima je FSIH društvu Bolmat prenio svoje udjele u društvu DPH. Treći istaknuti tužbeni razlog temeljio se, u biti, na različitim pogreškama počinjenima u određivanju iznosa predmetne potpore.
- 30 Što se tiče mjere br. 4, prva su se dva istaknuta tužbena razloga temeljila, u biti, na nepostojanju prednosti vezano uz uvjete pod kojima je FSIH društvu Ultima dao zajam.
- 31 Opći je sud pobijanom presudom odbio tužbu društava BTB i DPH.

Zahtjevi stranaka pred Sudom

- 32 BTB i DPH od Suda zahtijevaju da:
- ukine pobijanu presudu i vrati predmet Općem sudu i
 - naloži Komisiji snošenje troškova.
- 33 Komisija od Suda zahtijeva da:
- kao glavni zahtjev, odbije žalbu kao neosnovanu;
 - podredno, odbije tužbu za poništenje podnesenu protiv sporne odluke i
 - naloži društvima BTB i DPH snošenje troškova postupka pred Sudom.

O žalbi

Dopuštenost

- 34 Komisija tvrdi da je žalba u cijelosti nedopuštena jer je previše apstraktna.
- 35 U tom pogledu valja podsjetiti na to da iz članka 256. stavka 1. drugog podstavka UFEU-a i članka 58. prvog stavka Statuta Suda Europske unije kao i iz članka 168. stavka 1. točke (d) i članka 169. stavka 2. Poslovnika Suda proizlazi da se u žalbi moraju jasno navesti osporavani dijelovi presude čije se ukidanje traži te pravni argumenti koji posebno podupiru taj zahtjev (presuda od 11. travnja 2013., *Mindo/Komisija*, C-652/11 P, EU:C:2013:229, t. 21.).
- 36 U ovom su slučaju društva BTB i DPH jasno iznijela razloge zbog kojih smatraju da je Opći sud počinio pogreške koje se tiču prava. Ta su dva društva dovoljno precizno odredila točke pobijane presude u čijem su donošenju, prema njihovu mišljenju, počinjene pogreške koje se tiču prava i koje su navele Opći sud da u ovom slučaju smatra da je Komisija pravilno zaključila da postoje državne potpore.

- 37 U tim okolnostima treba odbiti prigovor nedopuštenosti koji je iznijela Komisija.
- 38 Stoga je žalba društava BTB i DPH dopuštena.

Meritum

- 39 U prilog svojoj žalbi žalitelji ističu jedan žalbeni razlog, koji se sastoji od dvaju dijelova, od kojih se prvi temelji na povredi pravila o teretu dokazivanja, a drugi na načelu ravnopravnosti stranaka i pravu na pravično suđenje.

Prvi dio žalbenog razloga

– Argumentacija stranaka

- 40 Prvim dijelom jedinog žalbenog razloga društva BTB i DPH tvrde, kao prvo, da je Opći sud – time što je u točkama 90. i 142. pobijane presude naveo da, „kako bi se dokazalo da je Komisija počinila očitu pogrešku u ocjeni činjenica koja bi mogla opravdati poništenje pobijane odluke, dokazi koje tužitelj mora podnijeti moraju biti dostatni da se ocjena činjenica iznesenih u predmetnoj odluci ne čini vjerodostojnom” – povrijedio pravila o teretu dokazivanja u području državnih potpora. Tvrdeći da je na tužiteljima da podnesu dokaze s dostatnom dokaznom vrijednošću o nevjerodostojnosti složene gospodarske ocjene činjenica iz sporne odluke, Opći je sud prebacio teret dokazivanja.
- 41 Prema mišljenju tih društava, Opći je sud, s jedne strane, potvrdio Komisijino pravo da ne mora dokazati po čemu predmetne mjere predstavljaju državne potpore i da svoju ocjenu činjenica može temeljiti na običnim tvrdnjama ili „uvjerljivim” elementima čiju istinitost nije dužna dokazati. S druge strane, Opći je sud od tužitelja zahtijevao da dokažu da predmetne mjere nisu državne potpore.
- 42 Kao drugo, društva BTB i DPH smatraju da iz točaka 90. i 142. pobijane presude proizlazi da je Opći sud implicitno smatrao da će, ako postoji sumnja nakon Komisijina ispitivanja predmetnih mjera, ta sumnja Komisiji biti korisna jer ona može temeljiti svoju ocjenu na običnim „uvjerljivim” elementima čiju istinitost ne treba dokazati.
- 43 Komisija osporava argumentaciju društava BTB i DPH.

– Ocjena Suda

- 44 Prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, da bi se mjera kvalificirala „državnom potporom” u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a, moraju se ispuniti sve sljedeće pretpostavke. Kao prvo, mora biti riječ o državnoj mjeri ili mjeri koja se dodjeljuje putem državnih sredstava. Kao drugo, ta intervencija mora biti takva da može utjecati na trgovinu među državama članicama. Kao treće, zbog nje mora nastati selektivna prednost za primatelja. Kao četvrto, ona mora narušavati ili prijetiti da će narušiti tržišno natjecanje (presuda od 19. prosinca 2019., Arriva Italia i dr., C-385/18, EU:C:2019:1121, t. 31.).
- 45 Također valja podsjetiti na to da se, u skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, državnim potporama smatraju intervencije koje su, bez obzira na svoj oblik, takve da mogu staviti poduzetnike izravno ili neizravno u povoljniji položaj ili koje treba smatrati gospodarskom prednošću koju poduzetnik korisnik ne bi mogao ostvariti u normalnim tržišnim uvjetima (presuda od 6. ožujka 2018., Komisija/FIH Holding i FIH Erhvervsbank, C-579/16 P, EU:C:2018:159, t. 44.).

- 46 Dakle, uzimajući u obzir cilj osiguranja nenarušenog tržišnog natjecanja iz članka 107. stavka 1. UFEU-a, uključujući ono između javnih i privatnih poduzetnika, pojam „potpora” u smislu te odredbe ne može obuhvaćati mjeru dodijelenu u korist poduzetnika državnim sredstvima ako je taj poduzetnik istu prednost mogao ostvariti u normalnim tržišnim uvjetima. Stoga se ocjena uvjeta pod kojima je takva prednost dodijeljena načelno provodi primjenom načela privatnog subjekta (presuda od 6. ožujka 2018., Komisija/FIH Holding i FIH Erhvervsbank, C-579/16 P, EU:C:2018:159, t. 45.).
- 47 Načelo privatnog subjekta nalazi se među elementima koje je Komisija dužna uzeti u obzir radi utvrđivanja postojanja potpore i stoga nije iznimka koja se primjenjuje samo na zahtjev države članice ako se utvrdi da su ostvareni svi sastavni elementi pojma „državna potpora” iz članka 107. stavka 1. UFEU-a (presuda od 6. ožujka 2018., Komisija/FIH Holding i FIH Erhvervsbank, C-579/16 P, EU:C:579:159, t. 46.).
- 48 U tom kontekstu valja podsjetiti na to da je Sud već presudio da Komisija ne može pretpostaviti da je poduzetnik primio prednost koja predstavlja državnu potporu samo pozivajući se na negativnu pretpostavku, koja se temelji na nepostojanju informacija koje bi mogle dovesti do suprotnog zaključka, u nedostatku drugih elemenata na temelju kojih bi se moglo pozitivno utvrditi postojanje takve prednosti (presuda od 17. rujna 2009., Komisija/MTU Friedrichshafen, C-520/07 P, EU:C:2009:557, t. 58.).
- 49 Dakle, kada Komisija primjenjuje načelo privatnog subjekta, ona je dužna barem osigurati da informacije kojima raspolaže, iako, ovisno o slučaju, djelomične i nepotpune, predstavljaju dostatnu osnovu za zaključak da je poduzetnik primio prednost koja predstavlja državnu potporu (vidjeti u tom smislu presudu od 17. rujna 2009., Komisija/MTU Friedrichshafen, C-520/07 P, EU:C:2009:557, t. 56.).
- 50 Naime, Komisija svoje odluke mora temeljiti na elementima određene pouzdanosti i dosljednosti koji mogu potkrijepiti zaključke do kojih je došla (presuda od 17. rujna 2009., Komisija/MTU Friedrichshafen, C-520/07 P, EU:C:2009:557, t. 55.).
- 51 Osim toga, kao što je to Opći sud u biti utvrdio u točki 82. pobijane presude, Komisija je dužna revno i nepristrano voditi postupak ispitivanja predmetnih mjera, kako bi, prilikom usvajanja konačne odluke kojom se utvrđuje postojanje i, eventualno, neusklađenost ili nezakonitost potpore, raspolagala najpotpunijim i najvjerodostojnijim mogućim dokazima (vidjeti u tom smislu presude od 2. rujna 2010., Komisija/Scott, C-290/07 P, EU:C:2010:480, t. 90. i od 3. travnja 2014., Francuska/Komisija, C-559/12 P, EU:C:2014:217, t. 63.).
- 52 U ovom je slučaju Opći sud u točki 81. pobijane presude istaknuo da je teret dokazivanja toga da su ispunjene pretpostavke za primjenu kriterija privatnog subjekta na Komisiji i da to osobito vrijedi kada se pobijana odluka ne temelji na nepodnošenju dokaza koje je Komisija zatražila od predmetne države članice, nego na utvrđenju da privatni subjekt ne bi djelovao na isti način kao tijela navedene države članice, a koje pretpostavlja da je Komisija raspolagala svim elementima nužnima za donošenje svoje odluke.
- 53 Stoga, suprotno onomu što tvrde društva BTB i DPH, iz pobijane presude ne proizlazi da je Opći sud smatrao da je dovoljno da Komisija svoju gospodarsku ocjenu temelji samo na „uvjerljivim” tvrdnjama čiju istinitost nije dužna dokazati.
- 54 Što se tiče argumentacije društava BTB i DPH prema kojoj je Opći sud u točkama 90. i 142. pobijane presude smatrao da je na njima da podnesu dokaze kako bi dokazali da predmetne mjere nisu državne potpore, valja utvrditi da se ta argumentacija temelji na pogrešnom tumačenju pobijane presude.

- 55 Naime, iz točaka 90. i 142. pobijane presude proizlazi da je Opći sud u biti smatrao da je, ako je Komisija primijenila kriterij privatnog subjekta, provela svoju analizu i u svojoj odluci došla do zaključka da predmetne mjere predstavljaju državne potpore, na tužitelju da dokaže očitu pogrešku u ocjeni činjenica koju je provela Komisija.
- 56 To je razmatranje samo posljedica načela utvrđenog u ustaljenoj sudskoj praksi Suda, prema kojem je nadzor koji sudovi Unije provode nad složenim Komisijinim gospodarskim ocjenama nužno ograničen na provjeru poštovanja pravila postupka i obrazlaganja kao i materijalne točnosti činjenica, nepostojanja očite pogreške u ocjeni činjenica i zlouporabe ovlasti (presuda od 2. rujna 2010., Komisija/Scott, C-290/07 P, EU:C:2010:480, t. 66. i navedena sudska praksa).
- 57 Uzimajući u obzir Komisijinu široku diskrecijsku ovlast u pogledu primjene načela privatnog subjekta, Opći je sud pravilno ograničio svoj nadzor na provjeru nepostojanja očitih pogrešaka u ocjeni u Komisijinu obrazloženju prilikom primjene kriterija privatnog subjekta kako bi utvrdila da predmetne mjere predstavljaju državne potpore.
- 58 Naime, kao što je to Opći sud pravilno podsjetio u točki 87. pobijane presude, sudski je nadzor ograničen kad je riječ o pitanju ulazi li neka mjera u područje primjene članka 107. stavka 1. UFEU-a, ako su ocjene koje je izvršila Komisija tehničke ili složene (presuda od 30. studenoga 2016., Komisija/Francuska i Orange, C-486/15 P, EU:C:2016:912, t. 88. i navedena sudska praksa).
- 59 U tom je pogledu Opći sud u točki 88. pobijane presude također pravilno podsjetio na to da, kada Komisija mora primijeniti kriterij privatnog subjekta kako bi provjerila ulazi li mjera u područje primjene članka 107. stavka 1. UFEU-a, primjena tog kriterija načelno podrazumijeva Komisijinu složenu gospodarsku ocjenu (presuda od 30. studenoga 2016., Komisija/Francuska i Orange, C-486/15 P, EU:C:2016:912, t. 89. i navedena sudska praksa).
- 60 Dakle, kao što to proizlazi iz ustaljene sudske prakse, Komisijino ispitivanje pitanja mogu li se određene mjere kvalificirati kao državna potpora jer tijela javne vlasti nisu djelovala na isti način kao privatni subjekt zahtijeva složenu gospodarsku ocjenu (presuda od 20. rujna 2017., Komisija/Frucona Košice, C-300/16 P, EU:C:2017:706, t. 62.).
- 61 Opći je sud u točkama 89. i 141. pobijane presude pravilno dodao da nije na njemu da svojom gospodarskom ocjenom zamijeni ocjenu autora odluke čiju bi zakonitost trebao ispitati na temelju podnesenog mu zahtjeva (vidjeti u tom smislu presudu od 20. rujna 2017., Komisija/Frucona Košice, C-300/16 P, EU:C:2017:706, t. 63.).
- 62 Stoga je Opći sud nadzor sporne odluke izvršio u potpunosti u skladu s načelima i kriterijima na koje se poziva sudska praksa navedena u točkama 56. i 58. do 61. ove presude.
- 63 U tim okolnostima valja utvrditi da Opći sud nije počinio pogrešku koja se tiče prava kada je u točkama 90. i 142. pobijane presude zaključio da je na društvima BTB i DPH da dokažu da je Komisija počinila očitu pogrešku u ocjeni činjenica koja bi mogla opravdati poništenje sporne odluke.
- 64 Iz toga proizlazi da prvi dio žalbenog razloga valja odbiti kao neosnovan.

Drugi dio žalbenog razloga

– Argumentacija stranaka

- 65 Drugim dijelom žalbenog razloga društva BTB i DPH tvrde da je Opći sud izrazima upotrijebljenima u točkama 90. i 142. pobijane presude i navedenima u točki 40. ove presude povrijedio načelo ravnopravnosti stranaka i pravo na pravično suđenje.

- 66 Ti poduzetnici smatraju da to načelo podrazumijeva obvezu da se svakoj stranci pruži razumna mogućnost da iznese svoje stajalište, uključujući svoje dokaze, u uvjetima koji je ne stavljaju u znatno nepovoljniji položaj u odnosu na protivnu stranku.
- 67 Smatraju da je u ovom slučaju Opći sud povrijedio navedeno načelo time što je smatrao da su društva BTB i DPH bila dužna podnijeti dostatne dokaze o neuvjerljivosti ocjene predmetnih mjera koju je donijela Komisija, čime je Komisiju stavio u povoljniji položaj u odnosu na navedene poduzetnike. Naime, u slučaju da Komisija i tužitelji iznesu proturječne ocjene činjenica, ali ipak oboje uvjerljive, Komisijina bi objašnjenja automatski imala prednost pred onima koja su pružili tužitelji.
- 68 Prema mišljenju društava BTB i DPH, Opći je sud od njih zahtijevao da podnesu dokaze više dokazne snage od one dokaza na kojima je Komisija temeljila svoju ocjenu činjenica.
- 69 Takva raspodjela tereta dokazivanja protivna je sudskoj praksi koja proizlazi iz presuda od 28. ožujka 1984., *Compagnie royale asturienne des mines i Rheinzink/Komisija* (29/83 i 30/83, EU:C:1984:130, t. 16.) i od 31. ožujka 1993., *Ahlström Osakeyhtiö i dr./Komisija* (C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 i C-125/85 do C-129/85, EU:C:1993:120, t. 126. i 127.), prema kojima, kada Komisija utvrdi povredu pravila o tržišnom natjecanju oslanjajući se na pretpostavku da se utvrđene činjenice ne mogu objasniti drukčije nego postojanjem protutržišnog postupanja, sud Unije poništiti će odluku o kojoj je riječ ako zainteresirani poduzetnici ponude argumente koji bacaju drukčije svjetlo na činjenice koje je utvrdila Komisija, dopuštajući na taj način još jedno prihvatljivo objašnjenje činjenica koje je Komisija uzela u obzir pri zaključivanju o postojanju povrede.
- 70 Komisija osporava argumentaciju društava BTB i DPH.

– *Ocjena Suda*

- 71 Što se tiče standarda dokazivanja koji se zahtijeva za dokazivanje očite pogreške u okviru primjene načela privatnog subjekta, najprije valja istaknuti da iz izraza koje je Opći sud upotrijebio u točkama 90. i 142. pobijane presude proizlazi da je on od tužitelja zahtijevao da dokažu postojanje dovoljno ozbiljne pogreške kako bi se dovela u pitanje Komisijina složena gospodarska ocjena. S druge strane, iz toga ne proizlazi ni da bi tužitelji morali dokazati nepostojanje državnih potpora, ni da se Komisija može osloniti na obične uvjerljive navode kako bi dokazala postojanje državne potpore, ni da tužitelji moraju u potpunosti opovrgnuti Komisijinu gospodarsku analizu.
- 72 Međutim, kao što je to pravilno smatrao Opći sud, očita pogreška može se dokazati dokazima o neuvjerljivosti ocjene činjenica koju je Komisija primijenila u svojoj odluci. Suprotno tomu, žalbeni razlog koji se temelji na očitim pogreškama treba odbiti ako, unatoč dokazima koje su iznijeli žalitelji, u donošenju ocjene koja je dovedena u pitanje nije počinjena takva pogreška.
- 73 Dakle, mogućnost pobijanja uvjerljivosti ocjene činjenica koju je Komisija primijenila u svojoj odluci uspostavljena je u korist žalitelja i, suprotno onomu što tvrde BTB i DPH, izrazi koje je Opći sud upotrijebio u pobijanoj presudi ni na koji način ne upućuju na to da su u ovom slučaju tužitelji bili dužni podnijeti dokaze više dokazne snage od one dokaza na kojima je Komisija temeljila svoju ocjenu činjenica.
- 74 Upravo je s obzirom na ta razmatranja Opći sud u točkama 121., 124., 127., 180., 221., 248., 253., 276. i 285. pobijane presude ocjenjivao jesu li navodi društava BTB i DPH dovoljni da ocjena činjenica koju je Komisija primijenila u spornoj odluci nije uvjerljiva te je smatrao da to nije bio slučaj.
- 75 Što se tiče argumentacije društava BTB i DPH koja se temelji na presudama od 28. ožujka 1984., *Compagnie royale asturienne des mines i Rheinzink/Komisija* (29/83 i 30/83, EU:C:1984:130, t. 16.) i od 31. ožujka 1993., *Ahlström Osakeyhtiö i dr./Komisija* (C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85,

C-117/85 i C-125/85 do C-129/85, EU:C:1993:120, t. 126. i 127.), dovoljno je istaknuti da se Komisija, kada primjenjuje načelo privatnog subjekta, ne oslanja na pretpostavku da se utvrđene činjenice mogu objasniti samo ako postoji protutržišno ponašanje, nego provodi složenu gospodarsku ocjenu kako bi utvrdila je li predmetni poduzetnik imao koristi od takve prednosti koja čini državnu potporu.

- 76 U tim okolnostima valja utvrditi da u ovom slučaju – smatrajući u točkama 90. i 142. pobijane presude da, „kako bi se utvrdilo da je Komisija počinila očitu pogrešku u ocjeni činjenica koja bi mogla opravdati poništenje pobijane odluke, dokazi koje tužitelj mora podnijeti moraju biti dovoljni da se ocjena činjenica iznesenih u predmetnoj odluci ne čini uvjerljivom” – Opći sud nije povrijedio ni načelo ravnopravnosti stranaka ni pravo na pravično suđenje.
- 77 Iz svih prethodnih razmatranja proizlazi da drugi dio žalbenog razloga valja odbiti kao neosnovan.
- 78 Iz toga slijedi da žalbu treba u cijelosti odbiti kao neosnovanu.

Troškovi

- 79 U skladu s člankom 137. Poslovnika, koji se primjenjuje na žalbeni postupak na temelju njegova članka 184. stavka 1., odluka o troškovima donosi se u presudi kojom se završava postupak.
- 80 U skladu s člankom 138. stavkom 1. navedenog Poslovnika, koji se u skladu s njegovim člankom 184. stavkom 1. primjenjuje na žalbeni postupak, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove. Budući da je Komisija podnijela zahtjev da društva BTB i DPH snose troškove i da ona nisu uspjela u svojem žalbenom zahtjevu, valja im naložiti snošenje troškova.

Slijedom navedenog, Sud (sedmo vijeće) proglašava i presuđuje:

- 1. Žalba se odbija.**
- 2. Društvima BTB Holding Investments SA i Duferco Participations Holding SA nalaže se snošenje troškova.**

Potpisi